

אמר רבא: ברזילי הגלעדי, שטוף בזמנה הרה. ומשום כך אמר את מה שאמר. לפי שכל השטוף בזמנה, זקנה קופצת עליו.

תניא: רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר: תלמידי חכמים, כל זמן שמזקיניו, חכמה נתוספת בהם. שנאמר "בישישים חכמה, ואורך ימים תבונה". ועמי הארץ, כל זמן שמזקיניו, טפשות נתוספת בהן. שנאמר "מסיר שפה לנאמנים, וטעם זקנים יקה".

עוד כתיב התם: "גם מגבוה ייראו, וחתחתים בדרך, וינאץ השקד ויסתבל החגב, ותפר האביונה, כי הולך האדם לבית עולמו, וסבבו בשוק הסופדים".

"גם מגבוה ייראו" — שבימי זקנותו של אדם, אפילו גבשושית קטנה שבדרכים דומה עליו כהרי הרים, והוא ירא ממנה.

"וחתחתים בדרך" — שבשעה שמהלך בדרך, נעשה לבו "תוהים". שמפחד לבו מכל דבר.

"וינאץ [וינץ] השקד" — זו קליבוסת. שהיא העצם שהירך תקועה בה. ולעת זקנה בולטת העצם ההיא ויוצאת, כמו נץ האילן שהוא בולט.

"ויסתבל החגב" — אלו עגבות. שדומין עליו עגבותיו כסבל של משא כבד.

"ותפר האביונה" — זו חמדה. שמתבטלת אז התאוה וחמדת התשמיש.

רב כהנא הוה פסיק סידרא [מסדר פרשיות הפסוקים] קמיה דרב. כי מטא להאי קרא

ד"ותפר האביונה", נגיד רב ואתנח [נאנח]. אמר רב כהנא: מדאתנח רב, שמע מינה, בטל ליה חמדיה [תאותו] דרב.

אמר רב כהנא: מאי דכתיב "כי הוא אמר ויחי" — זו היא אשה. שאם לא גזירת הקדוש ברוך הוא, לא היתה ראויה להתאוות לה. לפי שהיא כחמת המליאה מיאוס.

"הוא צוה ויעמוד" — אלו בניו.

תנא: אשה היא חמת מלאה צואה, ופיה מלא דם. ועל אף כן, הכל רצים אחריה.

מאי דכתיב התם: "כי הולך אדם אל בית עולמו" — אמר רבי יצחק: מלמד, שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר, כשנכנסים כולם בשער אחד נכנסים, כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו. דמדלא כתיב "אל בית עולם" אלא "בית עולמו", שמע מינה דלכל אחד ואחד יש מדור לעצמו.

ואמר רבי יצחק: מאי דכתיב "כי הילדות והשחרות חבל" — מלמד שדברים שאדם עושה בילדותו, הרי הם משחירים את פניו לעת זקנתו. שריבוי התשמיש שבימי נעוריו, מתיש את כוחו לעת זקנה.

ואמר רבי יצחק: קשה רימה למת, כמחט בכשר החי⁽²⁾. שנאמר "אך בשרו עליו יכאב".

אמר רב חסדא: נפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבעה ימים שלאחר מותו. שנאמר "ונפשו עליו תאבל". ואבל הוא שבעת

הכונה לצער גופני. שהרי ודאי אין למת שום

2. וכתב התוספות יום טוב [אבות א] דאין